

Ana Tasić

Vitalna snaga pozorišta

„Ruža, uvela“, tekst Jelena Mijović, prema delima Bore Stankovića, režija Milan Nešković, Pozorište „Bora Stanković“, Vranje

Predstava „Ruža, uvela“ pozorišta „Bora Stanković“ iz Vranja nastala je prema tekstu Jelene Mijović koji je sastavljen na osnovu nekoliko dela Bore Stankovića, pri čemu je baza lirski pripovetka „Uvela ruža“ (1899). Tekst predstave stoji na čvrstim melodramskim osnovama, uvezan je temama izgorelih čežnji, tragičnih raskoraka između lične sreće i društvenih ambicija, rigidnosti patrijarhalnih odnosa, kao i pohlepe za novcem i bestidne bahatosti bogataša.

Reditelj Milan Nešković se odlučio za izraženu stilizaciju i depatetizovanje Stankovićevog dela, stišavanje osobeno razmahanog vranjanskog derta, ali i za ukidanje dijalekta. Scenski prostor je upečatljivo utvrđen kao (metaforički) bokzerski ring, polje bespoštedne borbe za opstanak (scenograf Milan Nešković). Ovičen je raznobojnim sijalicama koje tužno žmirkaju osvetljavajući nedosegnute snove likova, tih davljenika u bedi, i podsećaju na mogućnost sjaja koji oni neće iskusiti. Publika sa četiri strane okružuje ovaj ring, simbolički označavajući i četiri godišnja doba, različite faze životnih ciklusa kroz koje radnja prolazi. Maštovito stilizovano obučeni akteri su sve vreme na sceni i oko nje, često sede i među gledaocima, što je deo ukupnog rediteljskog razbijanja iluzije, rastvaranja Stankovićevog dela i otvaranja prema publici (kostimograf Ivana Mladenović).

Glumci igraju i naratore i likove, upliću epsku i dramsku igru, povremeno koristeći i mikrofone, takođe u funkciji dekonstrukcije, hlađenja Stankovićeve ponekad rasplinute osećajnosti. Bojan Jovanović igra Kostu, Borinog alter ega, na početku zaneseno zaljubljenog u Stanu (Kristina Janjić Stojanović). Trenutak rađanja njihove ljubavi u Neškovićevom ringu je prikazan naglašeno razdragano, infantilno. Tako se pojačava značenje nevinosti i naivnosti ljubavnika, posebno u sceni kada oni veselo koračaju uz Cigankino pevanje dečje pesmice „Kad si srećan“. Sled događaja nakon te nabujale, rascvetane radosti, posebno će biti bolan zbog velikog raskoraka između napumpanih očekivanja i grubih udaraca realnosti.

Jelena Filipović naročito uzbudljivo igra Cvetu, Staninu prijateljicu, svedenim sredstvima, izražajnom mimikom, tananim grčevima iskazuje njen ljubavni bol iskopan patrijarhalnim očekivanjima. Delikatno su psihološki izraženi i likovi Adžike (Radmila Đorđević) i Marije, Stanine majke (Žetica Dejanović). Staninog muža Nikolu odgovarajuće grubo igra Marko Petričević, kao bogatu i arogantnu seljačinu čije se primitivno ponašanje slikovito izražava u sceni u kojoj on bahato pljučka otpatke od izgrizenih semenki. Živopisan je i lik musavog

kasapina Ilije (Dragan Živković), zaljubljenog u Anicu (Milena Stošić), ćerku Jovanovu (Saša Stojković).

Stankovićeve osećajnost u ovoj predstavi jeste prigušena stilizacijom, ali nikako nije ukinuta, bez nje bi predstava bila suva i nepotpuna. Nepresušni izvor suptilne osećajnosti je Cigankino (Tamara Stošić) pevanje, naročito dirljivi stihovi ponavljane pesme „A što ćemo ljubav kriti“. Poetska snaga izvire i iz niza vizualno atraktivno osmišljenih scena, na primer, kada je nakon Cvetinog samoubistva Stana skrhana bolom, pa dugo i nepomično bulji u prazninu, odsutno vrteći mašinu za mlevenje mesa.

Imajući u vidu gerilske uslove rada vranjanskog ansambla, nepostojanje zgrade teatra, čekanje da se nov prostor konačno otvori i međuvremensko igranje predstava u sali Doma vojske, njihov trud treba naročito izdvojiti. Nastanak jedne ovako estetski vredne predstave koja se ne obraća publici prvoloptaškim jezikom, već slojevito izgrađenim značenjima, u takvim okolnostima je zaista poseban, materijalni je dokaz o neuništivosti potrebe za stvaranjem, uprkos ili u inat bezbrojnim preprekama na putu.

Ana Tasić (Politika, 25.12.2016)

(Kritika je deo projekta „Kritičarski karavan“ koji realizuje Udruženje pozorišnih kritičara i teatrologa Srbije, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i informisanja)